

Eesti Kohtunike Ühing

Hr Hanno Pevkur
siseminister
Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 21.03.2016 nr 1-6/1172-1

Meie 15.04.2016

Rahvastikuregistri seaduse eelnõust

Eesti Kohtunike Ühing tänab võimaluse eest esitada omapoolne seisukoht Siseministeeriumi poolt ettevalmistatud rahvastikuregistri seaduse uue tervikteksti eelnõu suhtes. Rahvastikuregistris sisalduvate andmete täielikkus ja tegelikkusele vastavus omab väga suurt tähtsust ka õigusemõistmise toimimise seisukohalt, sest näiteks korrektsed isikute elukoha aadressiandmed vähendaksid oluliselt kohtute vajadust menetlusega seotud isikuid korduvalt erinevatelt aadressidelt n-ö taga otsida. Seda arvestades peame rahvastikuregistri seaduse kaasajastamist äärmiselt oluliseks.

Teeme eelnõu kohta järgmised üksikasjalikumad märkused:

1) Eelnõu osadeks jagamine ei näi loogiline ega põhjendatud. Kuivõrd kohaandmed on samuti rahvastikuregistrisse kantavad andmed (vt eelnõu § 21 lg 1 p-d 6-9), siis jääb nende eraldi osasse eraldamine kunstlikuks. Kohaandmete registreerimine võiks sisalduda eraldi peatükina seniste peatükkide 7 ja 8 vahel ning jaguneda jagudeks. Ka rakendussätted mahuksid ära ühte peatükki.

2) § 5 – Eelnõu § 5 lõigete 1 ja 2 eristamise vajalikkus jääb arusaamatuks ning ka määratluse „*Eestis muul seaduslikul alusel viibiv isik*“ kasutamiseks ja defineerimiseks puudub tegelik vajadus, sest üheski hilisemas sättes seda enam ei kasutata. Pidades silmas, et välismaalaste seadus näeb eelnõus loetletud „muude“ seaduslike aluste kõrval ette veel terve hulga täiendavaid seaduslikke aluseid Eestis (eelkõige lühiajaliseks) viibimiseks, võiks eelnõus kasutatud sõnastus osutada lausa eksitavaks. Eelnõu §-s 5 oleks lihtsam ja selgem esitada kõik rahvastikuregistri subjektid ühe tervikliku 7-punktilise loeteluna.

Lisaks võiks kaaluda eelnõus „subjekti“ asemel termini „andmesubjekt“ kasutamist (sarnaselt isikuandmete kaitse seadusele). Vastasel korral võiks näiteks eelnõu § 34 sõnastust arvestades („*Isik võetakse rahvastikuregistris subjektina arvele ...*“) tekkida endiselt ebasoovitavaid assotsiatsioone, et enne isiku subjektina arvelevõtmist on tegemist objektiga. Seoses senise „rahvastikuregistri objekti“ muutmiselega „subjektiks“ tuleb parandada veel mitmeid seadusi, mida eelnõu rakendussätted praegu ei käsitle (nt äriseadustiku § 62 lg-d 5 ja 7; Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 16 lg 4; meretöö seaduse § 2 lg 2; riiklike peretoetuste seaduse § 17 lg 2).

3) § 6 lg 1 – Kohane oleks lisada sättesse täpsustus, et rahvastikuregistri andmetel on õiguslik tähendus siiski vaid juhul, kui seadus ei sätesta teisiti, sest vastasel korral laieneks õiguslik tähendus justkui ka lisa-aadressidele (eelnõu § 21 lg 1 p 7) ja kontaktandmetele (eelnõu § 21 lg 1 p 8) ning ütluspõhistele andmetele (eelnõu § 21 lg 1 p 16).

4) § 15 – Äärmiselt küsitav on näha seaduses ette piirang, et rahvastikuregistri volitatud töötlejaga sõlmitud halduslepingu ühepoolsest lõpetamisest tuleks ka volitatud töötleja poolsete tõsiste (sh tahtlike ja korduvate) rikkumiste puhul ette teatada vähemalt kuus kuud. Kui tegemist on lepingu või seaduse väga olulise rikkumisega, peaks lepingu ühepoolne lõpetamine avalike huvide tõhusaks kaitsmiseks olema võimalik ka n-ö päevapealt.

5) § 21 lg 3 – Jääb arusaamatuks, miks peab ütluspõhiste andmete (rahvuse, emakeele ja haridustaseme kohta) rahvastikuregistrile esitamine ka väljaspool muud menetlust (nt perekonnasündmuse või elukoha registreerimine) toimuma nimelt kohaliku omavalitsuse üksusele või maavalitsusele esitatava avalduse vahendusel. Otstarbekas oleks täiendavalt võimaldada selliste andmete n-ö otseesitamist näiteks kodanikuportaali kaudu. Olukorras, kus ütluspõhiste andmete esitamine rahvuse, emakeele ja haridustaseme kohta muudetakse isikutele kohustuslikuks, tuleks selliste andmete esitamine korraldada isikuid võimalikult vähe koormaval viisil. Sarnaselt võimaldab näiteks eelnõu § 105 lõike 1 punkt 3 esitada muu hulgas teabevärava eesti.ee kaudu rahvastikuregistrisse kandmiseks isiku kontaktandmeid ja lisa-aadresse.

6) §-d 28-29 – Eelnõu seletuskirjas (lk 16) on viidatud, et näiteks kohtulahendite (eelnõu § 22 lg 1 p 4) andmed ja nendega seotud rahvastikuregistri andmete muudatused kannavad praegusel ajal andmehõivekandega rahvastikuregistrisse maavalitsused, mitte ei tee seda kohtud. Peame vajalikuks rõhutada, et kui seaduse rakendamisel soovitakse viidatud korraldust muuta ja kohtulahenditega muudetavaid andmeid peaksid rahvastikuregistrisse hakkama sisestama kohtud (meile teadaolevalt on seda kaalutud), siis tuleb vältimatult arvestada ka kohtusüsteemile tekkiva lisakoormuse ja sellega seonduvate täiendavate kulude katmise vajadusega.

7) § 48 lg 1 – Rahvastikuregistrisse kantud elukoha- ja kontaktandmetele juurdepääsu piiramine nende andmete uuringute või reklaami eesmärgil töötlemiseks peaks olema seaduses pandud kirja andmesubjekti jaoks mõistetavalt. Praegusel kujul jääb keskmisele rahvastikuregistri subjektile ilmselt täiesti arusaamatuks, kellele tuleks vastav avaldus esitada, sest pole selge, mille alusel oleks üksikisikutel võimalik tuvastada näiteks „püsiva juurdepääsuga andmete töötleja, kelleks on käesoleva seaduse § 54 lõikes 1 nimetatud haldusaktis sätestatu kohaselt rahvastikuregistri andmete töötleja, kes omab juurdepääsu rahvastikuregistri andmetele käesoleva seaduse § 52 lõike 1 punktis 1, 2 või 3 nimetatud viiside”. Avalduse esitamine tuleks ka praktikas kujundada andmesubjekti jaoks võimalikult vähekoormavaks, näiteks võimaldades esitada taotluse kodanikuportaali kaudu.

8) §-d 63-64 – Ebaselgeks jääb vahetegu eelnõu §-s 63 nimetatud andmete väljastamise kui tasulise teenuse ja eelnõu §-s 64 nimetatud andmete väljastamise kui lõivustatud toimingu vahel, sest mõlemal juhul on tegemist registriandmete väljastamisega füüsilisele või juriidilisele isikule õigustatud huvi korral.

9) § 71 lg 2 – Mõistlikult ei ole võimalik olukord, kus isik elab samaaegselt alaliselt või peamiselt mitmes elukohas. Pigem tuleks sätestada, et kui isik ei suuda oma alalist või peamist elukohta määratleda (nt elab üsna võrdselt kahes kohas), siis peab ta valima neist ühe oma õigusliku tähendusega elukohaks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Virgo Saarmets
Esimees